

Karel J. Van Acker, *De Oorlogsorde der Geneesheren 1941-1944. Beslechting van een broederstrijd*, Antwerpen-Apeldoorn, Garant, 2018, 207 pp., ill., ISBN 9789044135831 (*Cahiers Geschiedenis van de Geneeskunde en Gezondheidszorg*, 9)

In de negentiende eeuw was het Frans de overwegende, of soms zelfs de enige aanvaarde cultuurtaal voor de ontwikkelde klasse in Vlaanderen. In de Cercle Médical, de beroepsorganisatie der artsen van de Antwerpse agglomeratie,

werd pas in 1907 het gelijkwaardig gebruik van het Nederlands naast het Frans toegezegd, hoewel één derde van de aanwezige leden daar nog tegen stemde. In de Eerste Wereldoorlog lokte de Duitse bezetter een 'activistische' beweging om te vernederlandsen; enkelen speelden er een opvallende rol in. Op 25 november 1918, onmiddellijk na de bevrijding, sloot de Conseil Général du Cercle zeventien leden uit wegens onvaderlandse steun aan het activisme. Hoewel de Cercle die beslissing enkele jaren later zou herroepen als een bevlieging in de bevrijdingseuforie, was er een kloof ontstaan in het medisch corps, en dat niet alleen in Antwerpen. Tegenover een aantal lokale artsenverenigingen werden Vlaamsgezinde, in feite min of meer Vlaams-nationalistische concurrenten opgericht. En in 1922 ook een Algemeen Vlaams Geneesheren Verbond (AVGN) tegenover de Fédération Médicale Belge (FMB). Deze bleef nochtans de meerderheid groeperen van de artsen die in het Vlaamse land praticeerden, en stapte over op tweetaligheid. Het AVGN probeerde wel erkend te worden als de enige vertegenwoordiger van de artsen in Vlaanderen, naast de FMB voor het Franstalige gebied.

Tijdens de volgende Duitse bezetting in de Tweede Wereldoorlog werd heel het openbaar leven, onder meer alle beroepsgroepen, georganiseerd volgens de beginselen van de Nieuwe Orde. De *Flamenpolitik* voorzag daarbij in een Vlaams-Waalse splitsing, waar de leiding van de Vlaamse vleugel en die van de eventuele Belgische overkoepeling werd gelegd in de handen van voormannen uit de flamingantische beroepsorganisaties. Het AVGN stuurde daar op aan. Ook de FMB vroeg aanvankelijk een hervorming van de vooroorlogse, louter tuchtrechtelijke Orde der Geneesheren, maar haakte af in de loop van de besprekingen.

Na de benoeming van de Vlaams-nationa-

listische politicus Gerard Romsee tot secretaris-generaal van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid, in april 1941, kwam er schot in de zaak. De Franstalige besturen werden bezet met Rexisten. Op 30 november verscheen in het *Staatsblad* het besluit tot oprichting van de Orde der Geneesheren, met heel uitgebreide bevoegdheden en veel macht over de 'leden', die geen enkele inspraak hadden, volgens het 'leidersbeginsel'. Het verzet er tegen onder de artsen, massaal in Wallonië en Brussel, minder in Vlaanderen, werd gesterkt door een arrest van het Hof van Cassatie van 3 maart 1942, dat het besluit inging tegen de grondwet. Maar de Orde gebruikte tegen de onwilligen met succes haar vele en sterke machtsmiddelen, tot en met aangiften bij de bezetter, in één geval met de dood tot gevolg.

In 1947 werden zeventien nationale of provinciale leidende figuren veroordeeld tot een gevangenisstraf; twee van hen werden in beroep vrijgesproken in 1949.

Karel Van Acker, emeritus hoogleraar kindergeneeskunde aan de Universiteit Antwerpen, toonde zich in deze studie een uitstekend historicus. Hij beschikte ook over een uitgebreide archiefdocumentatie.

LODE WILS